

Nina Mitrović, dramatičarka, avtorica družinske drame *Srečanje*

Ženske prsi niso tabu, solze so

Mesec in pol je pisala dialog med materjo in hčerjo in potem vse zabrisala v smeti. Pravi, da je bilo besedilo katastrofa, dolgočasno za umret. Potem se je lotila očeta in sina in uspel ji je briljanten tekst. Naslov drame je *Srečanje*, na novogoriškem odru so jo premierno uprizorili v sredo zvečer. Kot veličastno, a poslednje delo režiserja Primoža Beblerja.

Nina Mitrović je hrvaška dramatičarka, ena najprepoznavnejših iz mlajše generacije. Njena dela uprizarjajo ali berejo na javnih branjih v tujini, v Berlinu, Parizu, Londonu, New Yorku (pa četudi zveni kot reklama za parfume). Doma je iz Slavonskega Broda, živi v Zagrebu, študirala je na Akademiji dramske umetnosti v Zagrebu, nato pa magistrirala iz scenaristike na London Film School. Za svoja dramska besedila je prejela številne nagrade.

Za družinsko dramo *Srečanje* je leta 2009 prejela nagrado Marin Držić, marca letos je bila uprizorjena na londonskem festivalu Labfest v produkciji Fat Git Company. Je pa kakšno priznanje tudi zavrnila, denimo nagrado avstrijskega kulturnega foruma "*Govorimo o meji*," in sicer zato, "*ker ni bila postavljena korektno, ker niso spoštovali dogovora*." Na samem razpisu natečaja, kot pravi, namreč niso povedali, da bodo vse avtorske pravice za nemško govorno področje prenesene na organizatorja. Mitrovićeva namreč natančno prebere in spoštuje predhodne dogovore in je velika borka za avtorske pravice, ki po zakonu ščitijo celovitost avtorskega dela in naslov, vedno tudi dobro pogleda, v katerih rokah bo pristal njen tekst. "*Nihče ne sme posegati v tekst, dodajati ali odvzemati, a to se dela in to je nesprejemljivo! Pri nas velja, da je najboljši pisec mrtev pisec, to pomeni, da sodelovanja med režiserjem in piscem v največ primerih ni.*"

Na novogoriškem odru smo

leta 2007 videli njeno delo *Ta postelja je prekratka ali fragmenti*, tokrat pa družinsko intimno dramo *Srečanje*, globoko in pretresljivo dramo o odnosu med očetom in sinom, o njuni odtujenosti in nerazumevanju. Očeta je upodobil Bine Matoh, sina Blaž Valič; njuna igra je vrhunska.

► **Kaj vas je vzpodbudilo, da ste se lotili odnosa med očetom in sinom?**

"Vzpodbudili so me odnosi med ljudmi na splošno, pravzaprav spoznanje, kako težko med seboj komuniciramo. Govorimo sicer, a vprašanje je, kaj zares povemo in koliko se poznamo, koliko smo se pripravljeni soočiti s sabo. Zanimala sta me nezmožnost komunikacije in nezmožnost posredovanja lastnih občutij. To je univerzalno in brezčasno. Intimne stvari so v današnji družbi tabu. Ženske prsi niso tabu, so pa tabu solze in zagotovo je tabu neuspeh. Tabu je priznanje neuspeha. V kapitalizmu je neuspeh pač nesprejemljiv. Napredujemo s prenosom informacij, a z medosebnimi odnosi ne gremo naprej."

► **Odnos med očetom in sinom sodi med najprimernejše, pa je še vedno tabu. Ali prav zaradi tega. Neverjetno, kajne?**

"Da, a zato, ker se problemi teh odnosov ne razrešujejo. In so zelo povezani s psihologijo. Mislim, da je v današnji družbi tudi duševna bolezen tabu. Ne vem, kako je s tem v Sloveniji, a na Hrvaškem so antidepresivi zelo prisotni. Ne rešuje se vzrok, rešuje se le del simptoma. Na dolge proge so antidepresivi nevarni, še posebej, če niso v kombinaciji s terapijo. Tendencia

je, da se našopamo s tabletami, da bi čim prej spet bili uporabni kot delovna sila. In da bi funkcionirali kot družba, ki se ne pritožuje."

► **Oče in sin, kompleksen odnos in historiat, (Freudov) očetov NE ...**

"A največja tragedija je, da zaradi nezmožnosti komunikacije ne more ven prodreti ljubezen. To zares boli. Očetov NE se lomi. Morda ta oče tudi ljubi, vendar svoje ljubezni noče ali pa ne more izkazati, in to je strašno."

► **Kateri so še tabuji današnje družbe?**

"Neuspeh je tabu. Meje v pojmovanju tabuja so se gotovo premaknile. V družbi, kjer prevladujejo konzumizem, narcizem, potrošništvo, se na drugi strani tvori negotovost, ves čas se bojimo, da smo kaj zamudili. Če samo pogledamo Facebook, vidimo, da je izginila zasebnost. Zasebnost pa bi morali čuvati, ker je zelo pomembna. Hvala bogu, da moje najstniške eskapade danes niso na internetu! Slogani iz filozofije prodajajo proizvode, v stilu, to, kar kupuješ, to si. Vprašanje samomora je tabu. Tabu so vse tiste stvari, pri katerih je najtežje prodreti v samega sebe in si odgovoriti na vprašanja, pri čemer ne izpadeš ravno najboljše."

► **Družba se odpira, a postaja konzervativna ...**

"Gre za fragmentacijo. Primer je internet, ki te vleče naprej in naprej, vsaka stran za seboj potegne nekaj deset novih. Kot da smo izgubili kritično razmišljanje in postali podložni korporacijam, ki razpečujejo informacije. Vse je v rokah ekonomije in politike. Ljudem se prodaja način razmišljanja, človek mora znati brati več različnih medijev, da si oblikuje mnenje, kar je precej naporno. Ja, postajamo vse bolj konzervativni. Mislim, da je bilo več svobode čutiti v sedemdesetih; ljudje so

bili svobodnejši, bolj kritični. Poglejte reakcije na Vietnam. Danes ne morete videti fotografij vojakov, ki se s fronte vračajo v krstah. Cenzura je huda.”

► **V Srečanju imamo štiričlansko družino: absolutni oče; sin, ki ne more izpolniti visokih pričakovanj očeta; hčerka ljubljenka ter nevidna mati. Ste to prepoznali kot formulo povprečne družine?**

“Ne vem, to težko pojasnim. Ko začnem pisati tekst, drvim po njem, dokler se ga ne naveličam. Dokler pišem, liki prevzamejo vlogo in se pišejo nekako sami. Ta del pisanja imam najraje, še posebej če me liki presenetijo. Potem sledi prva roka, druga roka, tu pa nastopi spet premišljeno delo. Ljudje dramo sprejemajo navadno tako, da se na začetku sprašujejo, kaj so to neki čudni ljudje, menijo, da oni že niso takšni. Naša družina ni taka. Vsi se branimo, a zakaj? Zakaj človek raje ne pogleda vase, do te mere, da mu začne rojiti po trebuhu ... želela sem doseči implozijo, ne eksplozije. Želela sem to vrsto katarze, da te na koncu sesuje.”

► **Za vašim imenom često zapišejo, da ste dramatičarka 21. stoletja. Kaj piše dramo tega stoletja?**

“V devetdesetih, ki so se v Nemčiji in v Angliji pognala 'in your eye' in so z eksperimentiranjem bila močan odgovor na prevladujočo strujo v gledališču, so orali neko novo smer. Kaj pa je danes? Danes je teater povsem konservativen. Vse je že vnaprej določeno, znano je, kako naj se gradi drama, kateri liki so v njej zaželeni, moderno se je dotakniti razizma, homoseksualnosti, gluhonemih, to je v modi. Meni je to brez zveze. Te drame so predvidljive, mene to ne zanima ... Vprašanje je, zakaj sploh prideš v gledališče. Komercializacija je v teatru zelo prisotna, ljudje kupijo karte in ne

marajo velikih presenečenj. Želijo v miru pogledati predstavo, potem oditi še na pijačo, to je njihov večerni paketič, in naslednji dan nadaljujejo z življenjem.”

► **Zakaj greste vi v gledališče?**

“Predstave, ki jih naslednji dan pozabiš, me ne zanimajo. To zame ni moderno. Velikokrat mi rečejo, da sem moderna, pač zaradi fragmentarnosti, ekonomičnega jezika, a kar me zanima, so univerzalne teme. Zanima me gledalec, ki pride in si pogleda predstavo, ga pretrese ali pa reče, da je to za en k..., in gre ven.”

► **Kaj se danes piše v Evropi?**

“Veliko stvari je dolgočasnih, predvidljivih. Kar je bilo nekoč rezervirano za Hollywood in česar si v evropskem filmu ni bilo mogoče zamisliti, vdira v gledališče. To je seveda zaradi denarja. Vse je po formuli, sicer tvegaš, da bo propadlo. Propadlih projektov pa si nobeno gledališče ne želi.”

► **Kaj vas je naučila londonska šola filmske scenaristike?**

“Nauči te poklica, vendar jaz se nisem vpisala zaradi tega. Spoznala sem, da nimam rada formule, ki jo ta šola uči. Menim, da mora vsak tekst imeti svojo lastno strukturo, ki ni formula. Ko pišeš, te tekst sam vodi. Pri *Srečanju* so tisti rezi, kratke pavze prišli sami na dan. Kot dramatičarko me še posebej zanima, da ustvarim nekaj, za kar gledalec natanko ne ve, za kaj gre.”

► **Vaše drame so bile javno brane v Berlinu, Londonu, New Yorku ... Kako je to videti?**

“Prav *Srečanje* so letos spomladi brali v Londonu, na Labfestu, na katerem vsako leto izberejo šest dram. Moja je bila edina, ki ni bila angleška. Na teden so predstavili dve drami; eno berejo v ponedeljek, sredo in petek, drugo v torek, četrtek, nedeljo. Namen je, da se delo

predstavi strokovni in drugi publiki ter da se vidi, kaj se sploh piše, kaj nastaja na mizah današnjih dramatikov. In vstopnice so kmalu pošle.”

► **Dramo *Ta postelja je prekratka ali fragmenti ste napisali v angleškem jeziku. Ko je Ionesco pisal v tujem jeziku, je to pripomoglo k njegovi jasnosti.***

“Ko sem pisala v angleškem jeziku, sem tudi sama prišla do ekonomičnosti v jeziku. To mi je bilo všeč. Zato sem tudi v maternem jeziku težila k reduciranjem jeziku. Zanima me minimalizem v jeziku, ki pa gre maksimalno v emocije. Da gremo v srž, v center in da ne izgubljam časa z bravurami v jeziku. To je zame nemoderno.”

► **Ali mora dramsko delo nujno vsebovati katarzo? Kako ste o tem razmišljali pri *Srečanju*?**

“Da, morajo vsebovati, a pri *Srečanju* to ni tipična katarza. Lahko bi kdo rekel, da delu glede tega nekaj manjka, toda zakaj bi moralo biti veliko navzven, da bi bilo dramsko? Kaj ste hoteli, incest? Ne se zafrkavati. Ne pričakujte čudežev. Kar se je v drami zgodilo, je majhna zaznava, a zame ogromna in zelo tragična.”

► **Se to zgodi v stavku, ki ga izreče oče, ko sinu pokaže lesenega konjička, češ “*Rabil ga bom. Da me spomni, da ni bilo vse brez zveze...*”?**

“Da.”

► **Menda ste si danes ogledali generalko.**

“Ja, ampak moram počakati na večerno premiero, da vidim kako komunicira z občinstvom.”

(*Nekaj ur kasneje, po premieri.*)

► **Torej?**

(širok nasmeh) “Ja, super. Bila je tista napetost, ki sem jo želela. Ekipa je zadovoljna, občinstvo je jokalo, kaj hočeš več ...”

KLAVDIJA FIGELJ

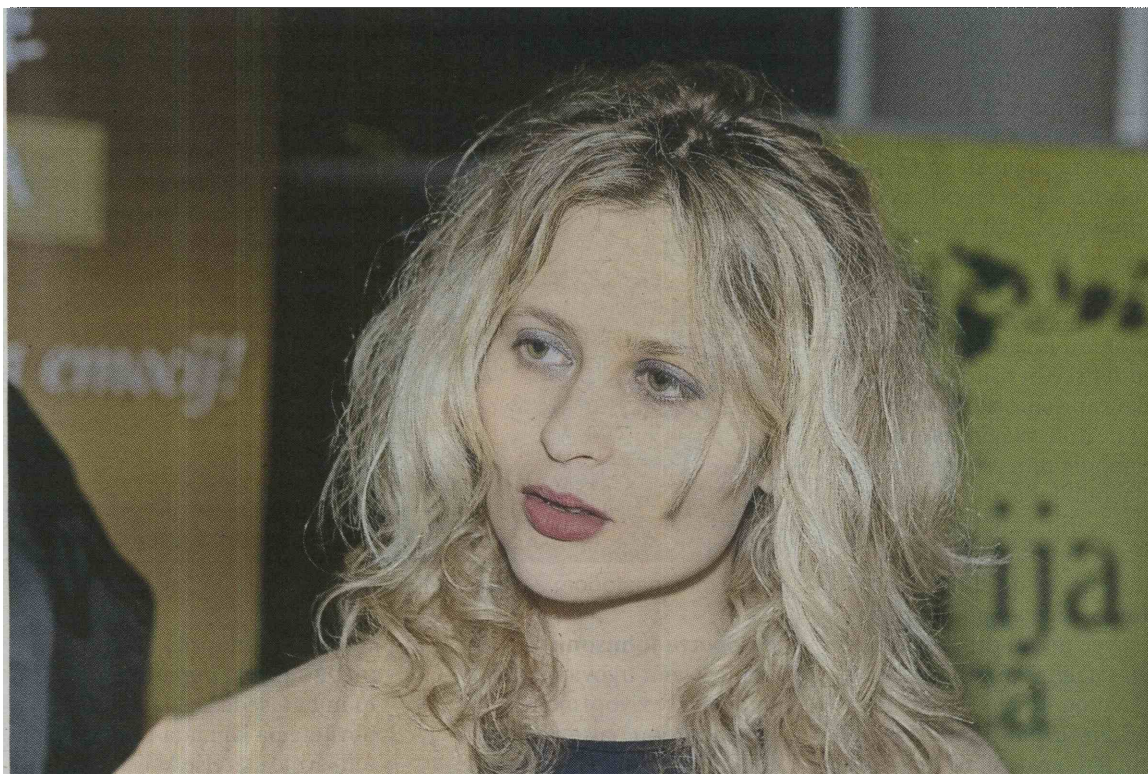
Page: 21

Reach: 53000

Country: SLOVENIA

Size: 890 cm2

3 / 3

Nina Mitrović: *"Zanima me gledalec, ki pride in si pogleda predstavo, ga pretrese ali pa reče, da je to za en k..., in gre ven."*